

ŁUKASZ MALINOWSKI

MAŁY
PRZEWODNIK
PO HISTORII
POLSKI

31. DWIE OKUPACJE

Siostra zarzucała mi surowy osąd naszej polityki zagranicznej, ale sama też nie miała litości dla naszych sojuszników. Wielu Polaków czuło podobnie jak ona, że zostaliśmy zdradzeni przez zachód. Ale ja trochę rozumiem Francję i Wielką Brytanię. Oni po prostu bardzo nie chcieli wojny i zdawali sobie sprawę, że szybko może się ona przerodzić w światowy konflikt. Tamtejsi politycy i generałowie musieli przede wszystkim dbać o swoich obywateli, a to ogromny ciężar wydać decyzję, która narazi tak wielu ludzi na śmierć. Poza tym ciągle łudzono się, że Hitler w końcu się nasyci zdobyciami i na nich poprzestanie. Tak się nie stało i państwa zachodnie same słono zapłaciły za swoją wcześniejszą opieszałość. Ale o tym później. Teraz powróćmy do okupowanej Polski.

Parada Wojsk III Rzeszy w Krakowie w 1940 roku. Fot. Wikimedia Commons, licencja public domain

Polska na pół

28 września **Niemcy** i **ZSRR** podpisali **traktat o granicach i przyjaźni**, w którym podzielili nasz kraj niemal na dwie równe części. Od dawna uważali Polskę za twór sztuczny, powstały na skutek zmyślenia uczestników konferencji w Wersalu i teraz zaplanowali na trwale wymazać go z mapy. Nowa granica między dwoma totalitarnymi mocarstwami miała przebiegać wzdłuż Pisy, Narwi, Bugu i Sanu. Obie strony zobowiązywały się też do współdziałania przeciw niepodległościowym dążeniom Polakom. Dodatkowo ZSRR zyskało przyzwolenie na zagarnięcie Litwy. Takie porozumienie dwóch wydatoby się skrajnie odmiennych od siebie reżimów naprawdę zdziwiło cały świat.

Generalna Gubernia

Obaj okupanci od razu przeszli do zorganizowania nowej administracji ziem polskich, ale każdy z nich zrobił to inaczej. Hitler postanowił o przyłączeniu części polskiego terytorium bezpośrednio do **III Rzeszy** (tak wówczas nazywało się fasz-

stowskie państwo niemieckie). Były to przede wszystkim obszary, które przed 1914 rokiem należały do Niemiec (czyli Wielkopolska, Pomorze i Śląsk), ale również województwo łódzkie i część województwa warszawskiego. Na pozostałych ziemiach utworzono natomiast **Generalną Gubernię**, karykaturę państwa polskiego, całkowicie zależną od Niemiec. Jej stolicą ogłoszono **Kraków**, a na Generalnego Gubernatora mianowano Hansa Franka, który rozsiadł się na Wawelu, niczym polski król. Bo rzeczywiście władzę miał ogromną, a jego prywatną armią stała się policja.

Nienawiść Niemców do Żydów

Niemcy skonfiskowali własność naszego państwa i zaprzęgli całą polską gospodarkę do pracy na rzecz III Rzeszy. Uważali że Polacy nadają się wyłącznie do służenia rasie panów, czyli Niemcom, dlatego gorliwie niszczyli naszą kulturę, uznając ją za gorszą, od swojej. Okradali muzea i palili polskie książki. Nad Wisłą mieszkali jednak i ludzie, których faszyci nienawidzili nawet bardziej, niż Polaków. Byli to **Romowie** (Cyganie), a przede wszystkim **Żydzi**. Niemcy uznali ich za podludzi i zaplanowali dla nich straszliwy los. **Zagładę**. Najpierw pozamykali ich w **gettach**, czyli w wydzielonych częściach miasta, a później w obozach koncentracyjnych. Były to straszliwe „fabryki śmierci”, w których więźniowie pracowali, głodowali, a w końcu umierali i byli spalani w wielkich piecach. Najstraszniejszym niemieckim obozem koncentracyjnym na naszych ziemiach był Oświęcim (niemiecki **Auschwitz**), w którym wymordowano ponad milion osób.

Katyń i mordy Rosjan

Rosjanie bardziej dbali o pozory. Według ich oficjalnej propagandy, **Armia Czerwona** wkroczyła do Polski w celu ochrony ludności białoruskiej i ukraińskiej, zatem to mieszkańcom okupowanych ziem pozwolono „zdecydować” o swojej przynależności państwowej. Zorganizowano wybory do zgromadzeń ludowych, ale ich wyniki zostały wcześniej ustawione. Wygrali kandydaci namaszczeni przez rosyjskie władze. Nowi „reprezentanci” naszego społeczeństwa zaraz po zwycięstwie poprosili o przy-

Parada Wojsk III Rzeszy w Krakowie w 1940 roku. Fot. Wikimedia Commons

łączenie naszych ziem do ZSRR. I otrzymali zgodę. Polska przestała istnieć, a zamiast niej pojawiła się Zachodnia Ukraina i Zachodnia Białoruś, które jako radzieckie republiki stały się częścią komunistycznej wspólnoty ZSRR. Mało tego, wszystkim mieszkańcom zagrabionych ziem „łaskawie” przyznano obywatelstwo radzieckie. I tak jednym dekretem zmieniono miliony Polaków w Rosjan. Rozpoczęła się grabież naszych dóbr narodowych i masowy terror. Polaków prześladowano, zamykano w więzieniach i przymusowo wysiedlano. Oficerów, a także przedstawicieli nauki i kultury po prostu mordowano. W 1940 w **Katyniu, Charkowie i Miednoje** dokonano egzekucji 15 tysięcy polskich jeńców, głównie wojskowych. Wszystko to miało służyć całkowitemu wynarodowieniu naszego społeczeństwa.

Generalna Gubernia – czyli Generalne Gubernatorstwo, jednostka administracyjna obejmująca tereny Polski, które zostały zajęte przez Niemców. W Guberni prowadzono politykę terroru, Polaków przesiedlano, wywożono do robót przymusowych na terenie Niemiec, zamknięto polskie szkoły i pacyfikowano wsie. W skład Guberni wchodziły: Warszawa, Radom, Lublin, Kraków i Lwów.

Getto – część miasta wydzielona tylko dla określonej grupy mniejszości narodowych czy religijnych – w czasie wojny Niemcy tworzyli getta dla Żydów, które otaczali murem. Getta żydowskie były pierwszym etapem Zagłady Żydów.

Zbrodnia katyńska – Katyń to wieś w Rosji w obwodzie smoleńskim. W lesie katyńskim Rosjanie rozstrzelali 21 768 obywateli Polski, w tym ponad 10 tysięcy żołnierzy, którzy uznani zostali za wrogów władzy sowieckiej. Zbrodnia ta nazywana jest zbrodnią przeciwko ludzkości lub ludobójstwem. Do 1990 roku władze ZSRR zaprzeczały odpowiedzialności za ludobójstwo.

CZY WIESZ, ŻE...

- NKWD to nazwa Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych ZSRR, który istniał w latach 1917-1946. Był to urząd, który wytworzył ogromny aparat represji – od policji, przez obozy koncentracyjne i obozy pracy przymusowej. NKWD stało się symbolem stalinowskich zbrodni.
- Funkcjonariuszy reżimu stalinowskiego nazywamy potocznie „sowietami”. Po wojnie „sowiecki” często używano zamiennie z wyrazem „radziecki”. Językoznawcy rozszerzają definicję tego słowa do osób zamieszkujących ZSRR.
- Niemcy zakładali obozy koncentracyjne, a Rosjanie – gułagi zwane łagarami. Były to obozy pracy przymusowej przeznaczone dla więźniów z kryminalną przeszłością oraz dla więźniów politycznych. Opierały się one na niewolniczej pracy więźniów, którzy przetrzymywani w nieludzkich warunkach, często tam umierali.

DAWNIEJ TO BYŁO

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Stowarzyszenie
„Wspólnota Polska”

CENTRUM DOSKONALENIA
NAUCZYCIELI
EDUKACYJNEGO, WARSZAWA POLSKA

MUZEUM
POCZĄTKÓW
PAŃSTWA
POLSKIEGO
W GNIEZNE